

Drs. P.J. van Zuidam

Donastraat 158
NL-8226 LC Lelystad
T: 0320-257778
F: 084-8377301
M: 06-50570999

Aan: Het Ministerie van OCW

Betreft: Inbreng bij internetconsultatie wetsvoorstel Onderwijs op andere Locatie

Lelystad, 30 januari 2017

Lectori Salutem,

Het wetsvoorstel dat uw ministerie in deze internetconsultatie ter beoordeling beschikbaar heeft gesteld heb ik bestudeerd vanuit mijn materiële expertise als adviseur in leerplicht en in vrijstellingen van schoolinschrijving en schoolbezoek.

Ik heb kennis kunnen nemen van de respons van de Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) en kan mij daarin vinden. Ik kan mij daarom in deze respons beperken tot de volgende punten.

1. In het eerste deel van het wetsvoorstel wordt de mogelijkheid geopend om waar noodzakelijk de plaatsing van jongeren op een niet-rijksbekostigde school in de zin van artikel 1 onder b onder 3 van de Leerplichtwet 1969 (**b3-school**) te financieren met rijksgeld. Ik pleit ervoor deze mogelijkheid in het wetsvoorstel uit te breiden door ook **internationale (b4-)scholen** hierin op te nemen. Deze scholen zijn slechts voor het vak Nederlands gehouden aan de kerndoelen PO, VO en de kwalificatieplicht en werken voor hun overige onderwijs op basis van buitenlandse accreditaties. Deze scholen hanteren vaak andere vormen van pedagogiek, van examinering en eindkwalificatie dan b3-scholen. Daarom kunnen b4-scholen wellicht tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften en de leerstijl van zekere jongeren die met plaatsing aan een b3-school niet geholpen zouden zijn.
2. Het vierde deel van het wetsvoorstel wordt blijkens de toelichting vooral gemotiveerd door het **principiële uitgangspunt** dat voor kinderen die zijn vrijgesteld van schoolinschrijving onder artikel 5.b van de Leerplichtwet 1969 het recht op onderwijs onvoldoende is geborgd. Dit om de enkele reden dat thuisonderwijs niet als zodanig voorkomt in de onderwijswetgeving en er dus ook geen toezicht op zulk thuisonderwijs plaatsvindt. De vrijstelling in artikel 5.b Leerplichtwet immers berust op een grond die losstaat van de kwaliteit van het geboden thuisonderwijs en van het beschikbare schoolonderwijs. Ik merk hierbij op dat het bovengenoemd motief voor aanpassing van de wet niet consequent is uitgewerkt. Onder artikel 5.a Leerplichtwet zijn namelijk vele duizenden jongeren méér vrijgesteld van schoolinschrijving dan momenteel onder artikel 5.b Lpw. In absolute aantallen neemt hun aantal elk jaar bovendien veel meer toe dan het aantal jongeren dat is vrijgesteld wegens richtingbezwaren. Omdat dit wetsvoorstel alleen artikel 5.b Lpw beoogt te vervangen, biedt dit geen soelaas voor het recht op onderwijs van de verscheidene duizenden jongeren die vallen onder artikel 5.a Lpw. Dit terwijl in mijn praktijkervaring als adviseur in leerplicht en vrijstellingen velen van hen eveneens thuisonderwijs ontvangen en kennelijk buiten school om wel tot leren in staat zijn. Vele van deze jongeren zijn vrijgesteld na aanvankelijk een school te hebben bezocht en daar te zijn uitgevallen. Hun schoolbezoek en de onderwijsaanpak aldaar kan de

ontwikkeling van velen van hen hebben verstoord, maar dat zegt niet alles over hun vermogen om wél te leren in een flexibele, aangepaste setting buiten schoolverband. Jongeren vrijgesteld op artikel 5.a Lpw hebben net zo goed een recht op onderwijs als jongeren vrijgesteld onder artikel 5.b Lpw. Ik vind de beperking van het focus van dit wetsontwerp tot 5.b-jongeren niet alleen een gemiste kans voor de grotere groep 5.a-jongeren, het maakt ook een hypocriete indruk. Immers, nadat dit voorstel tot wet wordt verheven zullen duizenden jongeren nog geen recht hebben op onderwijs.

Ook en, gezien de getalsmatige verhoudingen tussen 5.a en 5.b-vrijstellingen, vooral dáárop richt zich de kritiek van het VN-Kinderrechtencomité uit 2015 op het ontbreken van toezicht op thuisonderwijs, waar in de toelichting aan wordt gerefereerd.¹

Om hierop wel een goede regeling te vinden, pleit ik voor voldoende flexibiliteit in de komende wet- en regelgeving rond thuisonderwijs. Deze zal leiden tot praktisch uitvoerbaar toezicht waarmee het recht op onderwijs van alle, op diverse wijzen thuisonderwezen jongeren wordt beschermd, ook de jongeren in de veel grotere 5.a-groep die nu niet onder dit wetsvoorstel wordt meegenomen.

Verbetering van de flexibiliteit van de regelgeving zal tegemoetkomen aan het veelvormige, op individuele kinderen aangepaste thuisonderwijs zoals dat in mijn praktijkervaring plaatsvindt.

3. Deze opmerking betreft de procedure voorafgaand aan de legale aanvang van het thuisonderwijs.

De nu voorgestelde procedure komt in essentie neer op een **vergunningenstelsel** en is daarom in strijd met de vrijheid van het geven van onderwijs gegeven door artikel 23 lid 2 Grondwet. Met de opname van dit artikellid in de Grondwet is in 1848 het tot dan toe bestaande vergunningstelsel voor de oprichting van scholen afgeschaft.

Artikel 15b van het voorstel wijkt af van artikel 1a1 Lpw, dat de verhouding van (o.a. startende) b3-scholen met de leerplicht regelt, en dat de b3-scholen toelaat met hun onderwijstaak te starten en leerlingen in te schrijven, zolang de Inspectie het onderwijs nog niet heeft beoordeeld. Het wetsvoorstel laat de start van het thuisonderwijs niet toe maar eist voorafgaand een advies van de Inspectie. Het komt erop neer dat ouders van de Inspectie eerst toestemming moeten verkrijgen alvorens het thuisonderwijs aan te vangen.

Ik breng hierbij in herinnering dat de eerste versie van het wetsontwerp dat tot artikel 1a1 Lpw heeft geleid, eveneens een procedure bevatte waarin b3-scholen in feite vooraf toestemming moesten verkrijgen om te starten, net zoals als de ouders in dit wetsvoorstel. Na een negatief advies over de eerst voorgestelde versie van artikel 1a1 Lpw van de Raad van State en een debat hierover in de Tweede Kamer paste de regering het voorstel op dit punt aan, waardoor het 'vergunning'-aspect uit dat voorstel verdween en niet in de uiteindelijke wetswijziging werd meegenomen.

Ik dring er daarom op aan artikel 15b van het wetsvoorstel op het punt van de goedkeuring van het aan te leveren onderwijsplan door de Inspectie gelijk te trekken aan de voorwaarde van beschikbaarheid van het schoolplan die artikel 1a1 aan startende b3-scholen stelt, en om te regelen dat de ouders dit plan binnen een redelijke termijn ter beschikking stellen aan de Inspectie.

Uiteraard dienen ouders wel hun woongemeente te melden dat hun kind vanaf een zekere datum thuisonderwijs ontvangt en dat zij dit onderwijs in hun onderwijsplan hebben vastgesteld. De gemeente geeft dit bericht door aan de Inspectie en de ouders zenden dit plan dan naar de Inspectie toe.

Deze toezending kan plaatsvinden per post, maar in de meeste gevallen met een elektronisch middel als e-mail of een webformulier, zodat de Inspectie meestal binnen zeer

¹ United Nations Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the fourth periodic report of the Netherlands, 2015. par. G. Opgehaald van: http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/NLD/INT_CRC_COC_NLD_20805_E.pdf

korte tijd zal kunnen weten of het onderwijsplan voldoet en de woongemeente dienaangaande kan informeren.

Desnoods kan een bestuurlijke sanctie worden opgelegd voor het geval dat kinderen al van school worden gehaald zonder dat de Inspectie binnen redelijke termijn een plan ontvangt, dit om misbruik van de regeling tegen te gaan.

Deze gang van zaken zal daarnaast het voordeel hebben dat de onderwijsbeschrijving in het plan dat de Inspectie ontvangt dichter op het feitelijke onderwijs aansluit. Men dient hierbij te bedenken dat thuisonderwijs, vergeleken met schoolonderwijs, snelle aanpassingen van het leerproces aan de individuele leerling toelaat, daarom kan het gebeuren dat ouders binnen dagen tot weken hun aanpak anders inrichten dan in hun aanvankelijke plan staat beschreven, omdat zij de andere aanpak als beter voor hun kind ervaren.

Het zal veel onnodige misverstanden tussen ouders en Inspectie voorkomen als het plan kort aansluit op de praktische aanpak. Zeker op een moment dat het thuisonderwijs wordt onderzocht. Eigenlijk zou bij een toezichtgesprek de eerste vraag van de Inspectie moeten zijn of het bij hen bekende onderwijsplan nog actueel is.

4. Het vierde deel van het wetsvoorstel regelt het streven naar de Kerndoelen PO en onderbouw VO bij thuisonderwijs verplicht te stellen.
Invoering van de Kerndoelen voor thuisonderwijs zal impliceren dat een aantal ouders **andere kerndoelen** willen laten goedkeuren door de Inspectie van het Onderwijs dan de door de Regering vastgestelde. Ook scholen kunnen daar immers het recht op laten gelden. Door ouders zelf vastgestelde kerndoelen zouden bijvoorbeeld gebaseerd kunnen zijn op het streven om een heel mens af te leveren, die intrinsiek gemotiveerd is tot een leven lang leren. Dat kerndoel is van een hogere, meer omvattende orde dan de kerndoelen voor scholen en relativeert deze nogal. Zulk een hoger kerndoel zou niet erg passen bij het meeste schoolonderwijs, want de vervulling ervan vereist veel inzicht in en openheid en vertrouwen tussen individuele kinderen en hun ouders. Dit doel valt wel systematisch te realiseren op basis van een hechte ouder-kindrelatie zoals die bij thuisonderwijs plaatsvindt. Ik moet erop aandringen deze mogelijkheid in het wetsvoorstel te regelen.
5. In het vierde deel van de toelichting van het wetsvoorstel wordt in een voetnoot verwezen naar een arrest van het gerechtshof Amsterdam met kenmerk ECLI:NL:GHAMS:2016:410. Tegen deze uitspraak is **cassatieberoep** ingesteld, dat momenteel door de procureur-generaal bij de Hoge Raad wordt beoordeeld. Deze uitspraak is dus niet onherroepelijk.

Met de meeste hoogachting,

Drs. P.J. van Zuidam